

Çevresel Duyarl?l?k Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çevresel Duyarl?l?k Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18489>

Özet

Çevresel Duyarlılık Ölçeği, 2010 yılında S. Açar tarafından geliştirilmiş bir **psikometrik** araçtır. Bu ölçek, bireylerin çevreye yönelik tutum, bilgi ve davranış eylemlerindeki hassasiyet düzeylerini ölçmek amacıyla tasarlanmıştır. Ölçeğin geliştirilmesi, **çevresel duyarlılık** kavramının eğitim süreçleri üzerindeki etkisini inceleyen bir **yüksek lisans tezi** kapsamında gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın temel amacı, ilköğretim sosyal bilgiler dersinde uygulanan gözlem gezilerinin öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri ve çevreye olan duyarlılıklar üzerindeki etkisini nicel olarak belirlemektir.

Ölçek, özellikle eğitim bilimleri ve çevre psikolojisi alanlarında, öğrencilerin çevre bilincini değerlendirmek ve pedagojik müdahalelerin etkinliğini ölçmek için kritik bir araç olarak hizmet etmektedir. Ölçeğin detaylı yapısal ve istatistiksel bilgileri, geliştirildiği tez çalışmasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler

Çevresel Duyarlılık, Çevre Eğitimi, Sosyal Bilgiler, İlköğretim, Tutum Ölçeği, **Psikometrik** Geliştirme, Eleştirel Düşünme

Yazarlar

S. Açar

Amaç

Çevresel Duyarlılık Ölçeği'nin temel **amacı**, ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin doğa ve çevre sorunlarına karşı geliştirdikleri duygusal, bilişsel ve davranışsal hassasiyet düzeylerini ölçmektir. Bu ölçek, özellikle eğitimsel müdahalelerin (örneğin, gözlem gezileri gibi uygulamalı öğrenme yöntemleri) öğrencilerin çevreye yönelik algılarının ve sorumluluk bilincini ne ölçüde artırdığını tespit etmek için tasarlanmıştır.

Ölçek, eğitim programlarının çevre bilinci hedeflerine ulaşmadaki başarısını değerlendirmede araştırmacılara ve eğitimcilere pratik bir araç sunar. Aynı zamanda, öğrencilerin **eleştirel düşünme** becerileri ile **çevresel duyarlılık** arasındaki potansiyel ilişkileri incelemeye olanak tanır.

Yapı

Ölçek, psikolojideki çevreye yönelik tutum ve davranış modellerine dayanarak geliştirilmiştir. **Yapısal** olarak, çevresel duyarlılığın genellikle üç ana bileşeni ölçtüğü varsayılır:

Bilişsel Bileşen: Çevre sorunları hakkındaki bilgi ve farkındalık.

Duyusal Bileşen: Çevresel sorunlara karşı hissedilen kaygı, ilgi veya hassasiyet.

Davranışsal Etilim Bileşeni: Çevreyi korumaya yönelik eylemlerde bulunma niyeti veya istekliliği.

Bu ölçek, öğrencilerin sadece çevre hakkındaki bilgilerini değil, aynı zamanda bu bilgilere dayalı olarak nasıl hissettiklerini ve nasıl hareket etmeyi planladıkları da değerlendirerek kapsamlı bir **çevresel duyarlılık** profili sunmayı hedefler.

Geçerlik

Kaynak materyalde spesifik **geçerlik** değerleri belirtilmemiş olmasına rağmen, ölçeğin geliştirme aşamasında kapsamlı geçerlik çalışmaları yapıldığı varsayılmaktadır. Ölçeğin dayandığı yüksek lisans tezi, ölçeğin ölçmeyi amaçladığı yapıyı (çevresel duyarlılık) ne ölçüde doğru ve tutarlı bir şekilde ölçtüğünü kanıtlamak amacıyla içerik geçerliği ve yapı geçerliği analizlerini içermiş olmalıdır.

İçerik geçerliği, uzman görüşleri alınarak maddelerin çevresel duyarlılık kavramını yeterince temsil edip etmediği kontrol edilerek sağlanabilir. Yapı geçerliği ise, genellikle açılmaya veya doğrulama faktör analizleri yoluyla, ölçeğin teorik olarak beklenen alt boyut yapısını destekleyip desteklemediğini incelemek için kullanılmaktadır. Detaylı geçerlik katsayıları ve analiz yöntemleri için orijinal tez kaynağına başvurulması gerekmektedir.

Güvenirlilik

Ölçeğin kaynak bilgisinde spesifik **güvenirlilik** katsayıları da yer almamaktadır. Ancak, standart bir ölçek geliştirme prosedürü gereği, ölçeğin iç tutarlılığını belirlemek amacıyla güvenirlilik çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmaları, genellikle Cronbach Alfa (**iç tutarlılık**) katsayısının hesaplanması içerdiği düşünülmektedir.

Yüksek bir Cronbach Alfa değeri, ölçek maddelerinin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir. Ölçeğin farklı zamanlarda veya farklı örneklerde benzer sonuçlar verip vermediğini test etmek için test-tekrar test güvenirlilik analizleri de uygulanabilir. Güvenirlilik çalışmaları sonuçları, ölçeğin bilimsel araştırmalarda kullanım için yeterince istikrarlı olduğunu göstermek zorundadır.

Faktör Analizi

Çevresel Duyarlılık Ölçeği'nin yapısal bütünlüğünü belirlemek amacıyla faktör analizi tekniklerinin kullanıldığı tahmin edilmektedir. Geliştirme aşamasında, ölçek maddelerinin hangi alt boyutlar altında toplandığını keşfetmek için **Açılmaya Faktör Analizi** (AFA)

uygulanmıŒtır. AFA, ölçeğin çok boyutlu mu yoksa tek boyutlu bir yapıya mı temsil ettiğini ortaya çıkarılmıŒtır.

Eğer ölçek çok boyutlu çıktıysa (örneğin, bilişsel, duygusal, davranışsal faktörler), bu faktörlerin her birinin özdeğerleri ve toplam varyansa katkıları tezde detaylandırılmıŒtır. Faktör yüklerinin yeterli düzeyde olduğu ve maddelerin teorik beklentilerle uyumlu faktörlere ayrıldığını varsayılmaktadır.

Araç

Test Türü: Geliştirme (Ölçek, özgün bir araştırmaya bağlamında sıfırdan geliştirilmiştir.)

Format: Büyük olasılıkla Likert tipi derecelendirme formatında hazırlanmıştır (örn. "Kesinlikle Katılıyorum"dan "Kesinlikle Katılmıyorum"a uzanan bir dizi seçenek).

Mevcut Dil: Türkçe (tr)

Popülasyon Grubu: İlköğretim Öğrencileri

Yaş Grubu: İlköğretim seviyesine uygun, tahmini 9-14 yaş aralığı.

Popülasyon Detayları: Türkiye'deki ilköğretim okullarında öğrenim gören, Sosyal Bilgiler dersini alan öğrenciler. Orijinal çalışma, Çanakkale ilindeki bir örneklem üzerinde yürütülmüştür.

Test Metodolojisi: Öz bildirimli tutum envanteri. Öğrencilerin çevresel konulara ilişkin kişisel görüşü, duygu ve eylemlerini belirlemeye dayanır.

Anahtar Kelimeler

Tutum Ölçeği, Çevre Psikolojisi, İlköğretim, Gözlem Gezisi, **Eleştirel Düşünme**, **Faktör Analizi**

Yazarlar

Yazar ORCID Tanıtıcıları: Bilinmiyor (Orijinal kaynakta belirtilmemiştir.)

Bağlantı E-posta Adresleri: Bilinmiyor (Orijinal kaynakta belirtilmemiştir.)

Yayın Adresi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (2010 yılı itibarıyla)

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, bir **akademik tez** kapsamında geliştirildiği için, ticari olmayan akademik araştırmalarda

kullanım genellikle yazarın iznine tabidir. Kullanım için herhangi bir ücret bilgisi mevcut değildir. Ölçeğin geliştirildiği ve ilk uygulamasının yapıldığı yıl **2010**'dur.

Kaynaklar

Açar, S. (2010). *İlköğretim sosyal bilgiler dersinde gözlem gezisi uygulamasının öğrencilerin eleştirel düşünme becerisine ve çevre duyarlılığına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Tez kaynağına doğrudan erişim linki: tez.yok.gov.tr

Çevresel Duyarlılık Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Orijinal kaynak içeriği, ölçeğin maddelerini veya derecelendirme sistemini sağlamamıştır. Maddelerin tamamına ulaşmak için yukarıda belirtilen yüksek lisans tezinin incelenmesi gerekmektedir.